

Kauko Sipponen : Lausunto hallituksen esityksestä 106/2009 vp laiksi
ampuma-ase lain ym. lakien muuttamisesta

Muutaman vuoden sisällä Suomessa on sattunut pomminräjähdys Myyrmäen ostoskeskuksessa sekä koulusurmat Jokelassa ja Kauhajoella. Tekijänä on ollut nuori henkilö. Laajaa kansalaiskeskustelua on käyty tiedotusvälineissä, kokouksissa ym. Miten tällainen on mahdollista, olisivatko tämänkaltaiset tapahtumat tulevaisuudessa estettävissä?

Monet pitävät tekijöitä eri tavoin häiriytyneinä. Toiset muistuttavat joukkotiedotusvälineiden pursuavan väkivaltaa sekä tarjoavan mahdollisuuden esitellä omalla nimellään tuhoisia ajatuksia saaden ohjausta ja kannatusta. Tragedioiden syistä ja estämismahdollisuuksista ei kuitenkaan olla lähimainkaan yksimielisiä. Ennakkovalvonnassa halutaan välttää George Orwellin ajatuspoliisia.

Tapahtumat ovat saaneet yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaavan sisäasiainministeriön valpastumaan ja etsimään lisää keinoja julkiselle vallalle turvallisuuden ylläpitämiseksi. Tavallisesti oppia haetaan myös ulkomailta. Hyviä vertailukohteita löytyy esimerkiksi Yhdysvalloista ja Saksasta, joissa koulusurmat jatkuvat viranomaisien ollessa ymmällään. Yhdysvalloissa on alettu turvautua turvamiehiin kouluissa.

Yhdysvalloissa voimakkaasti lobbaava ja muutenkin vaikutusvaltainen Rifle Association pitää aseiden kantoa ja käyttöä kansalaisen perusoikeutena suomalaisesta näkökulmasta varsin pitkälle. Yhdistys huomauttaa, että ase ei sinänsä tee tuhoa vaan sitä käyttävät ihmiset. Tällä väitteellä on prima facie merkityksensä, vaikka siitä ei tehtäisi yhtä pitkälle meneviä johtopäätöksiä kuin yhdistys .

Ensi sijassa olisikin pyrittävä vaikuttamaan aseiden käyttäjiin ja heidän ympäristöönsä. Tämän ohella on harkittava toimenpiteitä aseiden käytön rajoittamiseen tai kieltämiseen. Lisäksi on tutkittava, olisiko tehtävä muita muutoksia ampuma-aseita ja -tarvikkeita koskeviin säännöksiin. Hallituksen antamaan aselain (1/1998) muutosehdotukseen sisältyy em. toimintoja sisältäviä keinoja.

Hallituksen esityksen mukaan kyseessä on tietyn direktiivin täytäntöönpano, joskin myös kansallisessa ampuma-ase-laissa on muutostarpeita. Esitykseen sisältyvässä selostuksessa esityksen pääasiallisesta sisällöstä tai yleisperusteluissa ei puhuta lainkaan tapahtumista Suomessa eikä niiden aiheuttamasta mahdollisesta lainsäädännöllisestä muutostarpeesta. Yhteiskuntakeskustelussa kansalliset tarpeet ovat olleet kuitenkin olleet täysin dominantteja. Esityksen tarkoituksena on aseturvallisuus - mitä se lieneekään - kun kuvittelisi, että se olisi kansalaisten turvallisuus. Kansalaisten perusoikeuksiin viitataan hallituksen esityksessä vasta kun selostetaan esitysluonnoksesta saatuja lausuntoja. Hallituksen esitys on vastaus YK:lle ja EU/EY:lle, mutta onko se vastaus tapahtumista Suomessa aiheutuneille säätelytarpeille?

Aselainsäädännön ym. säädösten uudistushanke asetettiin syyskuussa 2008. Ensimmäinen vaihe on meneillään, toinen vaihe päättyy vuoden 2010 lopussa. Eikö tarvita myös kolmatta vaihetta, mikä käsittelee aseiden tarvetta ja merkitystä sekä varsinkin median välivaltaohjelmien ja nettikeskustelujen vaikutusta kansalaisten turvallisuuteen? Tämän vaiheen vetovastuu sopisi sisäasiainministeriön ulkopuolelle.

Teräaseella tehdään yli kaksi kertaa enemmän henkirikoksia kuin ampuma-aseella. Nuorten tekemät henkirikokset ovat vaikeammin ennakoitavissa kuin vanhempien ihmisten tekemät. Oikeus aseenkantoon ei ole perusoikeus, mutta sitä voidaan arvioida useiden perusoikeuksien kannalta. Kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta ampuma-aseluvan saamiseen.

Seuraavassa tarkastelen eräitä hallituksen esityksen pykälää. Moniin muihin perusoikeuksiin puuttuviin lakeihin verraten on tarkastelu sikäli vaikeampaa, että vaikuttaminen ihmisten mieleen ja käyttäytymiseen on vaikeasti arvattavissa..

45§. Hallituksen esityksessä myönnetään vihdoinkin, että koulusurmat johtivat lainsäädännön uudistamiseen.

Pidän negatiivista yhdistysvapautta erittäin tärkeänä. Yhdistysvapauden perusteoksesta löytyy vain ylimalkaisia tulkintoja negatiivisesta yhdistysvapaudesta (Heikki Halila & Lauri Tarasti : Yhdistys-oikeus s.46-47 ja 184-187, Talentum, Helsinki 2006). Tässä tapauksessa negatiivista yhdistysvapautta ei loukattaisi, koska pakkojäsenyys luvanvaraisessa ampumayhdistyksessä